

פרוסוקול ישיבת מועצת הרבנות הראשית לא"י
ירושלים, י"ט אדר א' תשל"ג,

נ כ ח ו : הרב ש. גורן - יו"ר, הרב עובדיה יוסף,
הרב צבאן, הרב קפאח, הרב הלוי, הרב אביעד

הרב שפירא, הרב אושפיזאי, הרב כ"ץ, הרב אפרתי (מרצה)
הרב ע. גוטליב (מזכיר)
נ ע ד ר ו : הרב זווין, הרב טכורש, הרב שרביט

הרב הראשי ש. גורן: פותח את הישיבה. בהתאם להחלטה הראשונה של מועצת

הרבנות הראשית, שצריכים לתוח בדברי תורה,

"פתח דברי יאיר" - ברשות עמיתי הרב הראשון לציון וברשות חברי המועצה -

אגיד איזה דבר תורה. דברי תורה משולים לשמן במכונה. אחרי שאומרים

דברי תורה - מה שאומרים אחר כך יכול להחשב כדעת תורה. אגיד דבר

שקשור במקצת לפרשת השבוע. הרמב"ם פוסק לפי הגמרא בבבלי במסכת כתובות,

שדיינו גזרות שהיו בירושלים, היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה. יש מחלוקת

איך לגרום "גזרות" או "גזרות". הרמב"ם פוסק שהגירסה "גזרות"

או "גזירות". ה"שיטה" מביאה בשם הראב"ד: למה נוטלים שכרם ~~מלשכה~~

מתרומת הלשכה? הלא זה היה קדשי גוף, תחצית השלל שהולך על קרבנות?

ולמה לא נוטלים שכרם מבדק הבית? הוא אומר (הראב"ד גורס "גזירות")

מפני שגזירות הדיינים היו שומרות על כך שלא יעברו עבירות, ובכלל

העבירות היו עבירות ביחס לבית המקדש, שלא יבואו בטומאה, כל מה

ששייך לבית המקדש. והואיל וזה קשור לבית המקדש, לכך היו נוטלים

שכרם מתרומת הלשכה. - הסבר זה קשה. היו צריכים לקחת שכרם מבדק הבית.

חומות ירושלים וחומות העזרה הי' נבנים מקדשי בדק הבית או משיירי

הלשכה. בכל זאת אפשר לומר, שאם אחד שומר על טהרת העזרה - היה לזה קשר

עם תרומת הלשכה. אבל הרמב"ם שפוסק כי הנוסח הוא "דייני גזירות",

והם היו נוטלים שכרם מתחמת הלשכה - מה פתאום? יש במועד קטן חוספות,

שם כתוב יצא עליהם קלעים (?) במועד היו ~~ש~~ נוטלים שכרם מתרומת הלשכה.

הגמרא אומרת ששכר הפועלים היה זול בחול המועד, מפני שאף אחד אינו עובד.

פועלים שרוצים לעבוד בהיתר, היו נשכרים יותר בזול. זה היה חסכון

להקדש. אומר חוספות שבית-דין מתנה עליהם. יש דיינים אם זה על יחיד או

ציבור. תרומת הלשכה זה מן הציבור. כל הקרבנות באים משל ציבור. היחיד

לא מתנדב לזה. - בקשר לזה אמרתי מה שכחוב על החטאת הגזולה שלא נודעה

לרבים שמכפרת. היו מביאים גזילות לבית המקדש ויש חשש לשחוטיו חוץ.

ראיה לדבר שהיו צריכים תקנה מיוחדת. אם זו חטאת גזולה היא /סולה,

המקריב אותה מחוסר כפרה. כשהיה נכנס לבית המקדש - היה שוב חוטא.

כדי שלא להכשיל את כולם, תיקנו תקנת חטאת הגזולה. לכך העמידו דייני

גזילות, כדי לבדוק שלא יביאו קרבנות גזולים. ולכן גם היו מקבלים

שכרם ~~מלשכה~~ מתרומת הלשכה. בדרך כשנסעתי עלה רעיון זה על דעתי. זה

קשור בפרשת השבוע, מפני שלוש תרומות היו מביאים, אחת מהן לתרומת הלשכה.

לפני שאנו עוברים לסדר-היום יש כמה דברים ב"שונות", שאנו

יכולים לגמור אותם. אנו נלך מן הקל אל הכבד. כמו שהגמרא אומרת

בבא ~~מטא~~ קמא. יש שני מיני דגים, לוקח קטנים ואחר כך גדולים.

הדבר הראשון - פורסם, לתמהוננו הרב, בעתונות, כאילו הרבנות

הראשית (כך נאמר בעתון אחד). אילו לא היה כתוב "רבנות ראשית" -
אולי לא היה זה עניננו. נאמר, שהרבנות הראשית נתנה אישור לרבנים
קונסרבטיביים לתת גיטין וקדושין, לערוך חופה וקידושין פה בארץ.
כך פורסם על ידי עיתים בהרבה עיתונים. אני לא שמעתי על כך מעולם.
מעולם לא נתתי אישור כזה. אגב, לא הגיעה בקשה כזאת והענין לא היה
בדיון. כבוד עמיתי הראשון לציון גם כן אומר, שלא היו דברים מעולם.
גם מזכיר הרבנות הראשית מר גוטליב מעיד על כך.

הרב גוטליב: במשך עשר השנים שאני כאן לא היה שום דבר. גם לגבי

אשכנז קידושין. היה אחד ירושלמי, רביי פיליפ, שנחננו לו

רשות לסדר קידושין.

הרב הראשי ש. גורן: מי נתן לו רשות?

הרב גוטליב: זה לא ידוע לי.

הרב הראשי ש. גורן: אפילו אם יש אחד שעורך קידושין, צריכים לברר מי

נתן לו את האישור.

הרב קפאח: הרב עוזיאל רצה למנוע מכל אלה שעוסקים בזה להמשיך פעולתם.

חברו עליו זקנה העדה ושחק. הוא רצה לעשות ביקורת, לאו

דוקא לגבי קונסרבטיביים, אלא בדרך כלל.

הרב אושפיזאי: אני הושב שיש בירושלים עוד אחד מחוג זה. נדמה לי

שאביו, גרייבסקי, היה פעם רב צבאי אצל האנגלים. הבן

שלו עוסק במתן קידושין. יש בירושלים דבר כזה, שנוחנים לרבנים

קונסרבטיביים לסדר קידושין מסעם הרבנות המקומית.

הרב הראשי ש. גורן: אילולא נחננו הרבנים הראשיים קודם אישור, לא

היו מרשים להם להמשיך. דבר זה צריכים לברר.

על כל פנים, אנו יכולים להודיע שהרבנות הראשית לישראל לא הוציאה

שום אישורים לרבנים קונסרבטיביים לערוך קידושין, גיטין וגירות.

הרב לוי: אני מבין, מהמדובר כאן, שהיה דבר כזה כשהיה הרבי וילהלם.

הרב הראשי ש. גורן: הרב קוק זצ"ל נתן אישור לרב וילהלם, שהיה רב

ריפורמי. הוא היה הראשון ב"אמת ואמונה". נתן לו

רשות לערוך חופה. אחר כך נחמנה לרב ריפורמי של שטוקהולם, והמשיך

שם להיות רב בתוקף האישור של הרב קוק, שהיה נוהג לומר: אולי יותר טוב

לקרב מאשר לרחק. אבל רק אישור לקידושין, לא לרשום נשואין. הוא לא היה

שומר שבת. ראיתי אותו דופק מסמרים בשבת.

הרב אושפיזאי: למה צריכים להכחיש קידושין, בשעה שידוע שהרב פיליפ

נתן קידושין.

הרב הראשי ש. גורן: צריכים לברר. אולי נוציא הודעה על גיטין וגירות

של הקונסרבטיביים, שזה מעולם לא אושר.

הרב הראשי ע. יוסף: כב' הושב שהרב אונטרמן נתן?

הרב הראשי ש. גורן: אפשר לברר. אני הושב שיש למישהו בכתב אישור

לעריכת קידושין.

הרב כץ: אולי אפשר להחליט כך, שהרבנות הראשית הנוכחית לא הנתנה אישור

כזה.

הרב הראשי ש. גורן: זה כאילו אנו מתכבדים בקלון אחרים.

הרב הראשי ע. יוסף: לפי מיטב ידיעתנו אף רבנות ראשית לא נתנה.

הרב הראשי ש. גורן: הרב קוק היה רבנות ראשי.

הרב לוי: צריך שהכחשה כזאת תצא לאחר שהדבר ייבדק.

הרב הראשי ע. יוסף: בינתיים העולם רועש.

הרב שפירא: מה יעשו הרבנים הראשיים כאשר יתברר, שבירושלים יש לרבנים אורתודוקסיים רשות מטעם הרבנות המקומית לערוך קידושין?

הרב הראשי ש. גורן: בא אלי הרב עזריה מסביון. זה הולך בנפשו שנרשה לערוך

קידושין. הוא היה רב בקלון, היה קצין בצה"ל. הוא היה

שם רב אורתודוקסי. אמרתו לו איזה חירוץ. הוא בא אלי ואמרתו לו, שאנו

מרשים לתת חופות רק למי שהוא רב בפועל. מכיוון שהוא לא רב בפועל, אני

לא יכול להרשות לו לערוך חופות. רב בפועל זקוק לאישור של הרבנות הראשית

ומשרד הדתות. בתל-אביב אני משוכנע שאין דבר כזה. בירושלים הדבר הזה היה

וישנו.

הרב קפאח: אל נחליט מאומה עד שנתברר. אי אפשר להחליט חצאי דברים.

או שנודיע שברבנות הראשית הזאת לא נתנה.

הרב הראשי ש. גורן: אני על כל פנים לא רוצה לפסול את הראשונים. יש

הצעה של הרב אושפיזאי להדגיש רק ענין של גיטין

וגירוח.

הרב הראשי ע. יוסף: יפרשו שאנו מודים במקצת.

הרב הראשי ש. גורן: עובדה שנחנו רשות לקידושין.

הרב אושפיזאי: למה צריכים להתעלם מהמציאות? אנו יודעים שרבנים

קונסרבטיביים באמריקה יש בהם מסלובודקה ומחברון.

בגלל זה שאין להם משרות הלכו וקיבלו עבודה כזאת.

הרב שפירא: באופן רשמי לא יתכן שהרבנות תתן אישור כזה.

הרב לוי: אפשר להגיד שהרבנות הראשית מעולם לא נתנה לרבנים, שהם לא

רבנים בפועל, לערוך קידושין.

הרב הראשי ש. גורן: אם יש לו רשות מהרב או נטרסמן, זה לא רשמי? הם

אומרים לא כקונסרבטיביים אלא באופן אישי.

הרב אושפיזאי: מי שהיה רב קונסרבטיבי באמריקה ומכירים אותו שנתברר

שהיה יהודי חרב, אפשר לתת לו לסדר קידושין. אם הוא בא

כקונסרבטיבי - פוסלים אותו. אם הוא בא כרב, ופושט את האיצטלא

הקונסרבטיבית, אפשר לתת לו.

הרב א. שפירא: מעולם לא נתנה הרבנות הראשית רשות כזאת.

הרב קפאח: אי אפשר להגיד "מעולם", צריכים להגיד את כל האמת.

הרב אושפיזאי: אני חושש לעוד דבר. כל חשובה שנחן נזמין פניות. אם בכלל

לא מחיחסים - העתון כותב והדברים נשכחים מחר.

הרב הלוי: יותר טוב שלא לשים לב להודעה. כשתכאנה דרישות אפשר להתווכח

עם כל אחד.

הרב כץ: כשאנו לא מגיבים, סימן שאנו מסכימים ומודים. אני עוד פעם אומר,

שאנו יכולים להגיד מה שאנחנו עשנו. הרבנות הנוכחית לא נתנה.

אין אנחנו יודעים מה שהיה פעם.

הרב אושפיזאי: מה זה בוער? אנו נבקש שהרבנים הראשיים יחקרו ויודיעו

בעוד שבועיים את חוצאות החקירה שלהם.

הרב שפירא: הידיעה פורסמה בעיתונות ואי אפשר לחכות.

הרב הראשי ש. גורן: אני חושב שצריך באופן אישי. הרבנים הראשיים או

רבני עיר נתנו רשות לסדר חופה וקידושין.

יחכן שמישהו יש לו העודה והוא יפרסם תצלום: הנה! לכן הייתי אומר שנסתפק בהחלטה שלא נתנו אישור לגירות ולגיטיין. בזה אנו יכולים ללכת בטח. הם לא שקרנים, גיטיין זה דבר נורא. שם יש שאול ליברמן, הוא ראש בית-הדין של הקונסרבטיבים. השאלה היא - שגיטיין שעשו שם יוכרו כאן.

הרב קפאח: ליברמן לא עשה גיטיין, יש שכטר.

הרב הראשי ש. גורן: שכר זה מת מזמן. זה היה פרופ' שכטר. ליברמן לא עשה גיטיין. ליברמן הוא ירא שמים וגדול בתורה, אחד מגדולי התורה, אבל הוא נכנס לשם. שכטר לא קיים יותר.

הרב קפאח: בזמנו הגיעו תעודות גיטיין בחתימתו. יש שאישרו ויש שלא אישרו.

הרב הראשי ש. גורן: אם כך, הדבר מקבל צורה אחרת

הרב אושפיזאי: צריכים להמשיך לחקור מי נותן כאן את הרשות, רבני ירושלים או הרבנים הראשיים.

הרב ש. גורן: אולי יוחלט, שלאור הידיעות שפורסמו בעיתונות, מועצת הרבנות הראשית החליטה לערוך חקירה בדבר הידיעה הזאת.

הרב הלוי: לערוך חקירה - ז'א שיש רגליים לדבר.

הרב הראשי ש. גורן: לגבי חופה וקידושין - הייתי בטוח במאה אחוזים שזה ניתן. אני שומע מהרב קפאח שגם ליטיין ניתנה רשות.

הרב קפאח: אם ידוע שרב זה הוא ירא שמים.

הרב אביעד: אם הידיעה פורסמה על ידי "הארץ" היא מגמתית.

הרב הראשי ע. יוסף: היא פורסמה גם ב"דבר". (הרב ע. יוסף קורא את הידיעה).

הרב כץ: לא יהיה איש שיקרא הודעה זו ויפרש אותה, שרבנים אלה קיבלו

את זכותם מהרבנות שחלפה. כולם יפרשו שקיבלו מהרבנות הקיימת.

על כן צריכים להכחיש בחוקף, שמרבנות זו לא קיבלו. רבנות זו לא נתנה. אנחנו לא נתנו. הצעתי היא לפרסם שאנחנו לא נותנים.

הרב הכאשי ש. גורן: איך יהיה כתוב, שהרבנות הראשית לא נתנה שום רשות לקונסרבטיבים, לא לקידושין, לא לגיטיין ולא לגיור.

הרב שפירא: יהיה כתוב בהודעה: בעתונות פורסם שהרבנות הראשית נתנה רשות. רבנות זו לא נתנה.

הרב אביעד: אחר כך יקחו פסק-דין של הרב קוק ויגידו: הם - כן ואתם - לא?

הרב הראשי ש. גורן: אפשר לכתוב: מועצת הרבנות הראשית, או הרבנות הראשית מודיעה שלא נתנה שום אישורים לעריכת חופה

וקידושין ולא עריכת גיטיין וגיור לרבנים הקונסרבטיבים.

הרב כ'ץ: כך מחקבל על הלב.

הרב הראשי ש. גורן: בקשר לפירסום בעיתונות הרבנות הראשית מודיעה,

שהיא לא נתנה שום אישורים לערוך חופה וקידושין,

גיטיין וגיור לרבנים קונסרבטיבים.

נוסח יותר ברור: לאור הידיעות שפורסמו בעיתונות בקשר למתן רשות

לרבנים קונסרבטיבים לערוך חופה וקידושין, גיטיין וגיור בארץ, כאילו

הגיטיין זה ידושין שלהם הוכרו על ידי הרבנות הראשית בישראל - מודיעה

מועצת הרבנות הראשית בישראל שידיעה זו לא נכונה.

הרב שפירא: ההחלטה שלנו נמסרה יותר מדי בקיצור. הייתי מנסה כך: לאור הידיעות שנתפרסמו בעיתונות, מודיעה מועצת הרבנות

הראשית, כי זה וזה וזה לא נכון. לשם מה להזכיר מה שהם אומרים?

הרב הראשי ש. גורן: אנחנו חוזרים לנוסח הקודם: מועצת הרבנות הראשית מודיעה, כי לא נתנה שום אישורים לרבנים קונסרבטיביים לסדר חופה וקידושין בארץ ותעודות כאלה לא הוכרו. הרב הראשי ע. יוסף: והגייסין והגיוורים שנעשו על ידם לא הוכרו על ידינו. הרב הראשי ש. גורן: אנסח את זה בכתב: מועצת הרבנות הראשית לישראל בישיבתה מיום י"ט אדר א' תשלג מודיעה, כי לא נתנה שום אישורים לרבנים קונסרבטיביים לסדר חופה וקידושין בארץ, והגייסין והגיוור שלהם אינם מוכרים על ידי הרבנות הראשית לישראל. - אולי נוציא את המילה "שום".

הרב הראשי ע. יוסף: להשאיר את המילה הזאת.

הרב הראשי ש. גורן: זהו הנוסח. כולם, גם הרב אושפיזאי, מסכימים? הרב השני: יש לנו עצירה גשמים והמצב קשה מאוד. ממש שנה של בצורת. אנו צריכים לצאח בקריאה לתפילה לגשמים. מסכימים? הרב אביעד: כל אחד לפי הנוסח שלו.

הרב הראשי ש. גורן: כחוב בירושלמי, שאפילו בשנה שמיטה יש להתפלל על גשמים, מפני שיש עצים, פירות ומו בורות. גם להצעה זו כולם מסכימים. לא צריכים לציין את היום. הרב אביעד: אולי נשלח ברכה לפליטה ללבנון.

הרב הראשי ש. גורן: לא צריכים לעשות זאת כל פעם. עוד דבר: הרב א. שפירא ביקש לאשר את דחיית הבחינות לרבנות.

הרב א. שפירא: הבחינות היו צריכות להתקיים ביום א' אדר ב'. דחינו אותן לא' בניסן. ממילא זה דוחה את שא המועדים. הכוונה לבחינה באבן-העזר. עכשיו אתם צריכים להחליט על מועד הבחינות בעל-פה. הרב הראשי ש. גורן: מחליטים שהבחינות בעל פה לדיינים - על ידי הרבנים הראשיים והרב זווין - ייערכו בסוף. אנו עוברים לסעיף - אישור בקשות לבחינות לדיינים.

הרב א. שפירא: הוגשו בקשות על ידי יהודה חיים רבינוביץ והרב בר-שלום.

הרב הראשי ש. גורן: אין התנגדות, מאשרים את שני המועדים. הרב הלל מדליה - מי שהיה רב ראשי באנטוורפן, היה הרבה שני רב בלידס שבאנגליה, גדול בחורה, אני מכיר אותו 35-36 שנים, הוא היה בישיבת חברון. אביו היה רב ראשי במוסקבה. הוא גדול בחורה. הוא מבקש בושר להיות רב עיר. (הרב גורן קורא את נוסח בקשתו). מכיוון שעומד להגיש בקשה למועצות להיות רב עיר, הוא מבקש בושר. אינני יודע לאיזו עיר הוא מתכוון. אבל הוא רוצה שנתן לו בושר להיות רב עיר גדולה. נשמע דעתם של כבוד הרבנים, מרנן ורבנן. בדיני נפשות נפתח מן הצד.

הרב הראשי ע. יוסף: אין טעם להתווכח.

הרב א. שפירא: לאיזו רבנות הוא מתכוון?

הרב הראשי ש. גורן: "עיר גדולה בארץ" - אני מניח שזה כולל גם חל-אביב. הרבנות באנטוורפן היא רבנות מכובדת

ביותר. כיהנו שם כרבנים הרב ברוד, הרב עמיאל, הרב צווייג. יש שם קהילת אגודאית קנאית, שונאי ציון, ויש קהילה גדולה נחמדה מאוד,

נוחה לשמיים ונוחה לבריות ונוחים למדינת ישראל. האם מסכימים על דעה כולם לתת לו כושר כרב עיר גדולה בישראל?

הרב הראשי ע. יוסף: לפי החוק אין הבדל בין עיר לעיר.

הרב הראשי ש. גורן: נפקא מינה גדולה. מאחר שהחלטנו בישיבה אחרת, שרב בעיר שיש שם יותר מבית דין אחד, אם הרב שייבחר

יש לו כושר לדיינות - הוא יהיה באופן אוטומטי ראש אבות בית-דין. לכן צריך שיהיה לו כושר לדיינות. אלא אם כן הרב השני יש לו כושר לדיינות, אז מספיק אחד. אם נותנים לו כושר לעיר קטנה, שיש בה בית-דין אחד, זה לא מעכב. אבל אם נותנים לו כושר לעיר גדולה, שיש בה יותר מבית-דין אחד - זה מכשיר אותו לדיינות. בעיר גדולה צריך לפחות אחד משני הרבנים להיות בעל כושר לדיינות. לכן אני מדגיש את הנאמר בבקשה - לקבל כושר לעיר גדולה בישראל. ז"א יש בה יותר מבית דין אחד.

הרב הראשי ע. יוסף: חלוי מה זה 'גדולה'.

הרב אביעד: לאור זה יכול להיות בג' של פלבניק.

הרב שפירא: הרב פלבניק ביקש רק לחיפה, ולחיפה לא רצו לתת.

הרב הראשי ש. גורן: הבעיה יכולה לעלות על סדר-היום, כאשר רב ספרדי, שיהיה מועמד לתל-אביב, לא יהיה לו כושר לדיינות.

אז יוצא שאף אחד מהם לא יהיה ראש אבות בית-דין. זאת יכולה להיות בעיה. אבל אם הרב הספרדי יהיה בעל כושר לדיינות - אין שום בעיה.

זה משלים את התקנה הקודמת.

הרב אביעד: זה חייב להיות מותנה בכושר. כושר זה יפה כשהרב השני מוכשר לדיינות.

הרב שפירא: שני הרבנים הראשיים של תל-אביב צריכים להיות מוכשרים לדיינות. לא יתכן שבעיר גדולה כזאת, שיש שמונה בתי דין,

שהיה אב אחד עם כושר והשני בלא כושר.

הרב כ"ץ: נסתפק בזה, נהן לו כושר.

הרב הראשי ש. גורן: הרב אביעד מעורר בעיה אחרת, שפלבניק יגיש בג'צ ואנו נהיה לקלס.

הרב אושפיזאי: אפילו אם המועצה החליט שפלונני אלמוני יש לו כושר לרב

עיר לחיפה - מתן כושר לדיינות עדיין חלוי ברבנים הראשיים.

הרב הראשי ש. גורן: זה חלוי במועצה.

הרב אושפיזאי: אם האחד מכם לא מסכים - זה לא יהיה חוקי. הרבנים

הראשיים יכולים לעשות על זה ויטו. ולכן אם הרבנים

חושבים שפלונני בקי בחושן משפט ובאבן העזר והו' מסוגל להדריך דיינים -

יחנו לו כושר. אם לא - לא יחנו לו כושר.

הרב הראשי ש. גורן: השאלה היא - במידה שתתעורר בעיה של כושר לדיינות -

האם נסכים לתת כושר לדיינות לרב מדליה.

הרב קפאח: אולי להשמיט את המילה "גדולה"!

הרב הראשי ש. גורן: לא יהיה כתוב "עיר גדולה", אלא מחליטים להעניק לרב

הלל מדליה מאנטוורפן כושר להיות רב בעיר בישראל.

בזה גמרנו את הסעיף "שונות". כעת נגש לסדר-היום הקבוע, ונשמע מהרב

אפרתי המשך הדיווח על הכשרות.

אני רוצה לומר לרב אפרתי למה הכוונה. הכוונה שלנו היא למתן סקירה על אירגון הכשרות פה בארץ, מבחינת מחלקת הכשרות. בלומר, כמה אנשים עובדים, על מה כל אחד אחראי, במה המחלקה עוסקת, מה תחומי הפעולה של מחלקת הכשרות כאן בארץ. אחר כך נרצה עוד פעם לשמוע חוות דעת על כשרות הבשר בארצות הברית. על זה לא הספקנו לקבל דיווח מלא. היה פעם דו"ח קטלני. וכוונתי לא רק לבשר אלא מיובאים הרבה פרודוקטים מחו"ל. היינו רוצים לשמוע מה עושה מחלקת הכשרות בנוגע לפרודוקטים אלה שמיובאים לארץ. אחר כך נסכם לעצמנו. בבקשה, הרב אפרתי.

הרב אפרתי (המשך הדיווח על פעולות מחלקת הכשרות)

כבוד הרבנים הראשיים לישראל והמועצה הדתית של הרבנות הראשית לישראל. אולי הייתי צריך לחזור לזה מה שדובר הרב בישיבה הקודמת של המועצה. על אחת כמה וכמה לאחר הפרסומת בעתונות, שאני רואה בה פגיעה לא רק בי, אלא פגיעה בסדרי עבודתי כראש מחלקת הכשרות. אבל לענין זה אני אגיע אחר כך.

כשנתבקשתי לתת סקירה הבנתי, כי פירושו של דבר לספר במה אני עוסק עבדכם עוסק. דיברנו על הבשר. אבל כשאנו אומרים בשר, אין צריכים לשכוח שיש גם דגים. בעית הדגים בישראל גם היא בעיה קשה. סיפלתי בענין שגם רבותינו ז"ל סיפלו בו - התולעים שבדגים. יש כאלה שרצו להגיד שזה "מגופו". "אמרי יושר" חושש להתיר. גם החזון-איש פעמים כותב: לכחילה חשב שהם מגופו, אבל בירר שזה בא מן החוץ. אני עבדכם ביררתי, שיש באמת שני מיני תולעים. (הרב הראשי ש.גורן: מיני כינים). יש מין אחד - ארגוליס, שזה כמו עלוקה, שמוצאת את הדם של הדג, וזה לא נשטף בכל מיני מים שבעולם, גם בהומץ זה לא עובר. זה דבר שהיה בארץ כולה וכל המדינה רעשה. הוצאתי 199 חוזרים, אבל לא כל אחד לומד מהם. ישבתי עם הקואופרטיב של מגדלי הדגים וגם עם המעבדה, וברוך השם הבעיה נפתרה על ידי זה שהמציאו חומר "ג'מקסון". (היום זה ל-10), כל העולם משתמש בהמצאה זו. נותנים לחבית בקבוק קטן והוא מפיל את התולעים האלה והדגים נקיים. אמנם יש עוד סוג תולעים "ציקלופס". אלה תולעים שנשטפים במים. (הרב הראשי ש.גורן: זה לא עוזר בכל מקרה, כי זה במכוניות. שוטפים אותם 4-5 פעמים, עד שהם יוצאים). היום אין חשש כזה. (הרב הלוי: היום מנקים זאת בבריכות) בכל מיכלית בנקודת המוצא נותנים בקבוק כזה. (הרב הראשי ש.גורן: עסקתי בענין זה. רבתי עם "חנוכה" בגלל הקצבה כספית למפקח). אנו נוהגים לפי החלטה שלנו, שאם בא משלוח דגים שאיננו נקי - מחזירים אותו. האירגון קיבל על עצמו לקנוס את הבריכה שלא השתמשה בחומר זה.

הרב הראשי ש.גורן: ההסדר שלם הוא במקום שלוקחים את הדגים? יש לכם משגיה? בירושלים יש משגיה. בכל בריכה יש משגיה. אבל אם במקום מסויים יביאו דגים מחולעים - אירגון מגדלי הדגים אחראי שיקנסו אותו מקום.

הרב אושפיזאי: אי אפשר לסמוך עליהם. יש משגיה בבני-ברק וברמת-גן, ויש שמביאים דגים מחולעים ולא מקבלים.

הרב אפרתי: אם ימצאו שיש מקום שלא נתן את האמצעי המונע - מחזירים לו את הדגים.

הרב אושפיזאי: כשלא מקבלים במקום אחד - הם מעבירים לשוק אחר.

פעם הרב טכורש האשים אותנו, שאנו מעבירים דגים לשוק אחר. לא העברנו אלא לא קיבלנו.

הרב הראשי ש.גורן: יש לי ידיעות ברורות בתחום זה, עסקתי בזה.

לולא (?) זה שעשו לי שביתה - היו צרות בכל

השבתות בחל-אביב.

הרב אפרתי: הדבר שעשיתי ב'ה הביא לידי כך שהדגים נקיים. ברור שבערים הגדולות צריכים להשגיח. אם ימצא שלא הקפידו על ההוראות -

צריכים להחזיר את הדגים ולהודיע לנו. היו מקרים שקנסנו. (הרב שפירא: למה לא עושים זאת בבריכות?) אי אפשר לעשות זאת.

אני עובר לדגי יבוא, וזה חלק גדול מהצריכה. נגיד ~~שפירא~~ פיליי.

שלחתי את הרב חייקין לקונפנהגן, למקום היצוא של הפיליי, איש ירא שמיים שאפשר לסמוך עליו, כדי להודיע שמה שכתוב על העטיפה זהו הדג. (הרב הראשי ש.גורן: שתוכו כברו). היינו צריכים גם להגדיר מהו הדג הכשר. בסקר שעשיתי נתתי רשימה של הדגים הכשרים. הסברתי זאת באחרונה שוב פעם. אנו עושים על המשמר - זאת עבודה של חדשים - שדגים לא כשרים לא יובאו אל הארץ.

הרב הראשי ע. יוסף: יש השגחה יום-יום?

הרב אפרתי: לא. רצינו להודיע שמה שכתוב על העטיפה, שזה דג כשר, אמנם כן הוא.

הרב הראשי ע. יוסף: אולי הם ישקרו?

הרב אפרתי: יש חוק בממשלה, שמה שכתוב למעלה צריך להיות בפנים.

הרב הראשי ש.גורן: האם בזמן של חשש יש אפשרות לבדוק זאת?

הרב אפרתי: יש בדיקה מטעם הממשלה. הוא מוכרח לחת את הדג הזה שמודיע עליו.

הרב הראשי ש.גורן: איפה זה, בנורבגיה? אין שם אפילו בשר כשר.

הרב שפירא: שמעתי שהדגים נשאבים לאניה ושם ממיינים אותם.

הרב הראשי ש.גורן: האם הרב אפרתי היה שם? סתם להגיד שממיינים זאת?

הרב אפרתי: חייקין היה שם לפני שבע שנים. יש לנו ידיעה ברורה,

שמה שכתוב על הקופסה זה נכון.

הרב ע. יוסף: איך אפשר לסמוך על זה, אולי זה דגים טמאים? צריך

שיהיה משגיח ירא שמיים שעומד במקום ורואה.

הרב ש.גורן: אין בכל נורבגיה ירא שמיים.

הרב אפרתי: הם רצו להכניס הנה סרדינים "אנשובי". זה דג כשר,

אבל הם עשו תערובת של דג טמא, והפסיקו להביא זאת.

הרב אושפיזאי: סרדינים בטעם אנשובי, מה זה?

הרב אפרתי: סרדינים זה אנשובי. לפי דעתי, הדגים המובאים היום ארצה

הם דגים כשרים. כחבתי על המקרל, שהיה משומר בצורה

שאסרתי עליו.

הרב הראשי ש.גורן: איך הוא יכול לדעת מה שם בבית החרושת? פיליי

זה דג חלק.

הרב אפרתי: מה שכתוב על החבילה הוא דג כשר.

הרב הראשי ש.גורן: אם יהודים אי אפשר להאמין להם, לא כל שכן גויים.

אולי אפשר לעשות בדיקה במכון התקנים שידעו

מאיזה דג זה?

הרב אפרתי: זאת יעשה מי שיבוא במקומי. לפי דעהי הדגים כשרים. אני מקווה שמה שהכשרתי זה כשר.

אבל לא רק הדברים האלה, שגוזלים עצבים, זמן וכוחות - היום יש מוצרי לוואי בתעשייה. את הדבר הראשון אסרתי. הגעתי לידי כך שמיבאים הנאם (?) שעושים זאת תחת השגחת הרבנות הראשית בתל-אביב. חיפשתי דרכים לעשות זאת מצמחים. הוצאתי על כך כסף, שימצאו משהו צמחי. אני שמה שנכנס רנאט חדש של ככון וייצמן, שעושים זאת מקיבות של עוף, דומה לאותו חומר שיש בקיבות של עגלים. פרופ' קצ'לסקי ואחרים מצאו שחומר זה מצוי על יד הקורקבן. אלו הן בלוטות של המעי על שיוצא מהקורקבן.

הרב הראשי ש.גורן: בפנים או בחוץ? האם אלו מיעים שיוצא האוכל שם?
הרב אפרתי: כמו שאנו מוצאים את החומר בקיבות של עגלים, הוא מצא את החומר המקפיא אצל עופות. רצו לעשות זאת מצמחים, גם בהם יש חומר מקפיא.

הרב הראשי ש.גורן: עור הקיבה לא מעמיד אלא פירשו הוא המעמיד.

הרב אפרתי: יש מיץ היוצא לא מהקיבה עצמה. יש על חשובה, שמיץ היוצא מהיחור אין בו דבר אסור. דבר המעמיד אין בו בשר בחלב.

הרב הראשי ש.גורן: הגמרא אומרת שזה פירש בעלמא.

הרב אפרתי: היום משתמשים בחומר מקיבות כשרות. מוציאים את המיץ. מוציאים את המיץ מתוך העוף ואת העוף זורקים.

הרב הראשי ע.יוסף: אין עושים זאת ב"תנובה"?

הרב אפרתי: מביאים קיבות כשרות מעגלים ועושים את הדבר הזה כמו על. בכל העולם כולו. מוציאים את המיץ מן העור של העופות.

הרב הראשי ש.גורן: עושים זאת בתל-אביב, בה מקור כל הגביות בארץ.

יש בבני-ברק בית הרושת שמקבל את הקיבות מן החוץ,

פרנקנטל, ובו עושים את האבקה. "תנובה" מקבלת את הקופסאות. בתוך בריכה גדולה שמים פ כפית אחת. יש מיץ גרידה של עופות, זה פירש בעלמא. מגרדים את החלב הקרוש בקיבה. יש שמיבשים את הקיבה עצמה וטוחנים. יש כעת גם חומר של צמחים.

הרב אפרתי: אני אומר שאין חומר של צמחים. זה שקר. עושים אותו מעובש.

את זה אסרתי. ועדת רבנים באגודה החירה חומר זה. שלחתי

אחד הכימאים המומחים, ד"ר טרופ, הוא אמר שעושים את החומר מנבלות וטרופות. עשו כאן נסיונות למצוא חומר כזה מצמחים. היום אין כמות כזאת של חומר צמחי, שיוכל למלא את הכמות שצריכים. אם מישהו אומר היום שעושים את הגביות בחומר צמחי - הוא משקר.

הרב הראשי ש.גורן: בדקתי בארצות הברית. נאמר לי על ידי מומחים שונים,

שיש חומר צמחי לצורך זה. יצאתי פעם במאמר גדול על

על צ'דר שעושים זאת באמריקה מצמחים.

הרב אפרתי: אני אומר שאין דבר כזה. אין מקום בעולם שעושים את הגביתה

מצמחים. על זה מסרתי את חיי ואת כוחותי, למען תהיה

כשרות. במה רבנים מוועד הכשרות על יצאו ואמרו שזה מצמחים. לא הסכמתי

ואמרתי שלא נתן סיפן להביא זאת. נאמר לי שאיסור מעין זה עלול לפגוע

ביחסים הדיפלומטיים עם יפן. אמרתי, שאין זה נוגע לי. היה גם ענין עם

שוקולד.

- הרב אושפיזאי: מה בענין קקאו?
- הרב ש.גורן: במידה שבדקתי - אין בזה כל חשש.
- הרב אפרתי: נותנים היום שומן בכמה מיצרים. גם בלחם שאופים מוסיפים "מונו-דצריט" (?). על זה כחוב בפירוש שההומר נעשה משומן הזיר טהור.
- הרב ש.גורן: "אפיית אנג'ל אופה על ידי דהף. היא שמה אבקה שיש בה 5% חלב. זה נכון?"
- הרב אפרתי: היה דבר אחד שאסרתי. היה דבר שעושה את התפיחה. עד שבדקתי במעבדה וראיתי שזה בסדר. - אני יכול לעמוד כאן חודש ימים ולספר לכם על כל מיני פרטים.
- אני רוצה לעבור על מה ששינו בארץ עצמה. בישובים הכפריים החדשים הכנסתי יותר ממאה שוחטים. יש לי שני בוחנים.
- הרב הראשי ש.גורן: בארץ? מי בודק את השוחטים?
- הרב אפרתי: כאן, רב.
- הרב אביעד: היום בישובים אין שום בדיקה.
- הרב אפרתי: היה הרב יעקב לייב לוי ו..... שהיו נוסעים ממקום למקום. אומתי לי את השיטה של החזון-איש, כפי שכתוב בצעטל. במקום שבאו יהודים שלא יודעים מה זאת, יש לנו התשובה של חזון-איש. גם מצווח התלויות בארץ, כגון ערלה, תרומות ומעשרות. בכפר-סבא יש מקום אחד שיכולנו לעשות בו הפרשה כללית לכל הארץ (בטנים).
- הרב הראשי ש.גורן: איך אתה מפרישים בחיטה, אחד למאה?
- הרב אפרתי: זה עובר דרך כברה. עוברים הצאי חיסים וזה יותר מאחד למאה.
- הרב הראשי ש.גורן: אני לא מבין מה זה הצאי חיסה?
- הרב אפרתי: חיסה שלמה עוברת, חיסה קצוצה אינה עוברת. כל הפסולת הזאת יש בה יותר מאחד למאה. הממשלה משלמת על חשבונה. בבני-ברק ובפתח-תקוה נוחנים מפל זה לבהמח כהן. אני סמוך ובטוח שעושים כדין.
- הרב הראשי ש.גורן: מוכרים את הבהמות לכהן?
- הרב אפרתי: כן. בפתח-תקוה ובבני-ברק יש יהודים דתיים שעושים זאת.
- הרב הראשי ש.גורן: בזמן שמפרישים תרומות ומעשרות עומד משגיח?
- הרב אפרתי: ודאי.
- הרב הראשי ש.גורן: בתחנת הקמח בפתח-תקוה ובבני-ברק נוחנים את זה לקיבוצים שמוכרים את הבהמות לכהנים.
- הרב אפרתי: יש לנו רשימה של הממשלה על כמות היבוא לארץ. הרי צריכים לדעת את החשבון כמה להפריש. בשתי תחנות מפרישים בשביל כל הארץ. הלואי ויכולנו לעשות לגבי שאר הדברים מה שאנו עושים בענין ההפרשות. רציחתי לעשות זאת לגבי תפוחי אדמה. אם יש לנו יכול של 100 אלף טון - ההפרשה היא קרוב ל-1,000 טון.
- הרב הראשי ע.יוסף: היום רוב התבואה מן הארץ?
- הרב אפרתי: לא, גם היום מיבאים. בשנה ברוכה מגיע היבול המקומי ל-50%.
- הרב שפירא: איפה גמר המלאכה?
- הרב אפרתי: שם, בחו'ל.
- הרב הראשי ש.גורן: היש פיקוח על זה שהחיטה של פסח לא תושטף במים?
- הרב אפרתי: היום אין דבר כזה. - יש דברים עונתיים. יש פסח, יש כלים. לא פרטתי מה שעשייתי בצי'ם וב"אל-על". אני חושב שבזה

סיימתי את הסקירה שלי.

הרב הראשי ש. גורן: ביקשתי סקירה על אמריקה.

הרב אושפיזאי: הוא לא השלים את הסקירה.

הרב אפרתי: אין פיקוח ארצי על המשטוח. יש רבנות בכל מקום. זה בעכו, בחיפה, חל-אביב, זה כאן בירושלים. אני לא רוצה לדבר,

יש לי לב מר על הרבנות המקומית בגלל דברים שלא נעשים. אנו מצדנו עושים את הכל כדי לתת לרבנות המקומית את כל העזרה ואת כל האינפורמציה איך ומה, אבל אין בידנו להיות במקום הרבנות המקומית.

הרב שפירא: מה המשטוח בקיבוצים?

הרב אפרתי: בקיבוץ סעד יש שם רב מירושלים. בסעד אני הקמתי את המשטחה. דאגתי שהיסודות יהיו טובים.

הרב ע. יוסף: השימורים שאברך יש עליהם הפרשת חרומות ומעשות?

הרב אפרתי: כאן בחוברת כתוב על כך.

הרב הראשי ע. יוסף: הרבנות המקומית היא אחראית.

הרב הראשי ש. גורן: אני רוצה לשאול כמה שאלות. נחזור לדברים הקודמים.

הרב אפרתי: אני רוצה לגמור. סבור אני שמה שעשיתי - עשיתי במסירות נפש וקידוש השם ובכוחו של הרב אפרתי. עד היום מפחדים ממנו.

פעם שמעתי מפי ר' שמעון כץ: הייתי במרסיל - כך סיפר לי - כשמזכירים את

שם הרב אפרתי, רועד איש הסוכנות. אני רואה בפרסום שהיה בעיתונות

פגיעה בעבודתי. הייתה בעיתונות כתבה על ההכשר שניחן לכשרות בשר היבוא.

אינני מסכים בשום אופן שהיה דיון על כשרות בשר היבוא. (הרב שפירא:

היה פירסום כהצופה שלא היה נכון.)

הרב הראשי ש. גורן: אינני יודע מתי זה פורסם.

הרב אפרתי: (קורא את הקטע הנדון מעתון "הצופה"). "מועצת הרבנות הראשית

דנה על כשרות בשר היבוא". היו הסכמתי לבוא. והיה אם תצא

החלטה - היא צריכה להיות ברוח זו: אנו סומכים את ידינו; להיפך, נתן לו

עזרה. - אני זקוק לעזרה.

הרב שפירא: יש שם איזו פגיעה.

הרב הראשי ש. גורן: נראה איזו פגיעה.

הרב אפרתי: אני כפוף לרבנים הראשיים, אני זוכן למסור סקירה, להשתתף

בהחלטות. אבל, שוב פעם, אם אוכל להמשיך בדרכי - אמשיך.

אני לא אהיה פורש שבוכה. כואב לי לבי על כך. אני סיכנתי את חיי בפעולות הללו. הייתי יכול לשבת בשלווה ולהוציא את הספרים שלי, אבל הלכתי במסירות

נפש. ואני אומר, שבמה שעשיתי קידשתי שם שמיים. אהיה מוכן לבוא עוד פעם,

אם המועצה תרצה אינפורמציה - אמסור מה שיש בידי. אבל זה צריך להיות

ברור והחלטי: אולי שהרב אפרתי ממשיך בדרך או שלא. אמרתי זאת לרב הראשי בפגישה הראשונה אתו. אני הסקתי את המסקנה. מוטב לי להיות בבית ולכתוב

את הספרים שלי.

הרב הראשי ע. יוסף: הרב אפרתי ראה בישיבה הקודמת, שכולל העריכו את

עבודתו, אלא שאין לו צוות עובדים.

הרב אפרתי: לי אין סלפון. כאשר קורה אסון בברזיל ועלי לסלפן לשם -

אני מוציא כסף מכיס. אמרתי: חנו לי שני מפקחים. הרב

יעקב לייב לוי היה הולך ממקום למקום. אני רוצה שיחננו לי סגן, שיהיה

תלמיד חכם וירא-שמיים, שידע שפה אירופית אחת והלכות שחיטה. אני אש
אשמה אם עקבל עזרה.

הרב הראשי ע. יוסף: לא צריך להתרגש אלא להיות רגוע.

הרב הראשי ש. גורן: אנחנו צריכים לסיים. בישיבה הקודמת קבענו,

שאנו מחשיבים ומעריכים את העבודה של הרב אפרתי.

אנו גם חמהים, איך הוא יכול בעצמו להקיף כל כך הרבה. ברור שבשעה שיש
פחות אנשים מכפי שדרוש לפי התקן - המצב לא במאה אחוז. אילו היו לו
יותר אנשים היה יותר טוב. אבל אם אומרים שהמצב באלף אחוזים בסדר,
פירוש הדבר שלא רוצה הכנסת אנשים נוספים. אנו בסך הכל באים לעזור
לו ולעזור לכשרות. לא יכול להיות אדם אחד שיקיף עולם ומלואו: דג
פילי בניורבגיה, בשר מארגנטינה, קיבות מאמריקה וחיטה מיוגוסלביה
ורומניה. (הרב אפרתי: כל זאת עשה הרב אפרתי לבדו). אנו רוצים
להקל על הרב אפרתי. כדי להקל - אנחנו צריכים לדעת מה הולך שם.

אני רוצה לגחח את ענין הדגים, מכיוון שעסקתי בזה. מה שמחברך הוא זה:
הדגים בבריכות - אני יודע על תל-אביב וחיפה - הדגים מגיעים במיכליות.
חדרה היא המרכז. הכל מתפצל בחדרה לתל-אביב ולערים אחרות. לא בבריכות
אלא בחדרה המרכז של כל המיכליות. הם רצו להסתפק במסגיה אחד, מרכזי,
ששם את החומר הזה בחוף המיכליות. הם צועקים חמס: למה לנו מסגיה בכל
מקום? מסגיה אחד מספיק שעומד שם. - מסתבר שהמיכליות באות לתל-אביב
מלאות כינים, ולא פעם אחת. המסגיה עושה את הפעולה הדרושה שלוש-ארבע
פעמים. כשהוא רואה שאין זה משפיע - הוא שולח את הדגים חזרה. כשהוא בודק
בפעם החמישית ורואה שהחיטוי לא עוזר - הוא שולח חזרה. יש מסגיה
בירושלים, בבני-ברק וברמת-גן. הם אומרים: די במסגיה אחד. עם בני-ברק
הם מפחדים להתחיל. הם יודעים שאם לא יהיה מסגיה שלהם - לא יקנו את
הדגים. על כל צעקות החמס מספיקה ההשגחה של חדרה, אנו יכולים לעשות
את החיטוי כמה פעמים.

בתל-אביב היה מסגיה שקיבל 300 לירות לא מ"תנובה" אלא דרך

חברת השיווק בתל-אביב. הם היו מקבלים בשבילן. "תנובה" לא רצחה להתחייב
על הנאים סוציאליים. יהודה זה הכריז שביתה והודיע, שאם לא יחנו לו
משכורת שלמה - לא יעבוד. אז היחה סכנה שלא יהיו דגים לשבת. קראתי את
הפקיד מחיפה ואמרתי לו דברים קשים. אמרתי לו: כך צריך להיות, אם לא -
אפנה לבן-אהרון בהסתדרות. כשהזכרתי את השם "בן-אהרון" נשתתק. לאחר

כמה חדשים הודיע: מספיק מסגיה אחד. ראיתי שצריכים להביא את זה
לרבנות, כדי לעשות דבר מרכזי בחדרה. אותו פקיד לא רצה בשום פנים לתת
למסגיה את המשכורת המלאה. קראתי אלי את מנהל "תנובה" ואת אחד החברים
בוועדה המרכזת של ההסתדרות. לאחר ששמעו את דברי, קבעו שיש לו חצי

עבודה בשבוע. הם טאנו, שאין לו יום עבודה שלם. עבודה של חצי יום מספיקה.
המסגיה טען שיש לו עבודה מלאה. לבסוף קבענו חמישה ימי עבודה. יש לו
משכורת ניטו של 700 לירות. לא היה מי שיקבל את הכסף, שיתחייב על זה.
המועצה הדתית לא יכולה לקבל עובדים אלא לפי התקן. בדיקת הדגים חייבת
להעשות במסגרת המועצה הדתית בכל מקום. בשום פנים אי אפשר לסמוך על
הניקוי בחדרה, ולא כל שכן על ניקוי ליד הבריכות. המסגיה בחדרה עושה
חיטוי, אבל זה לא מספיק. הוא לא בודק אם נשאר משהו או לא נשאר.
בתל-אביב, בבני-ברק ובירושלים עושים את הבדיקה עוד פעם. אני יודע על

סוג אחד של כינים. זה לא מגופו אלא מבחוץ. עוכדה היא שדגי ים אין בהם כינים, אפילו לא מכירנת, רק בבריכה. אפשר שרק בבריכות יש גידול של כינים כאלה.

הרב אפרתי: עמדתי על דברים עקרוניים. אמרתי שהרבנות במקום צריכה לבדוק. יש כתובת על כל מיכלת מאיזה מקום היא באה. יש לי הסכם עם אגודת אירגון מגדלי הרגים, שאם ימצאו כינים - יודיעו להם וישלחו חזרה.

הרב הראשי ש. גורן: זה לא שייך לרבנות הראשית. הייתי שבוע בקיבוץ איילון, הייתי גם כמה שבועות במצובה, ובכל מקום אותו דבר. אני חושב שאת עצמי מומחה למשחטות. בדקתי פעם את כל התהליכים מה שהם כועסים - שכל עיר שולחת את השוחטים שלה. חיפה אינה מסכימה להשתמש בשוחטים של עכו, אם כי יש שם רב נחמד, קלמנוביץ. חיפה מוכרחה לשלוח שוחטים שלה, עם משגיח שלה. פירוש הדבר, שבכל משחטה יש כמה רשויות, כמה שוחטים וכמה משגיחים, כפול ומשולש. ירושלים שוחטת בכפר-מנחם. חל-אביב לא מוכנה לקבל את ההכשר של השוחטים של ירושלים, מוכרחים לשלוח שוחטים מחל-אביב. יש ענין של אגרא. מדוע לא יגיעו לידי הסכם אגרא ארצי? זה מגיע ממש לחילול השם. אנשי השומר הצעיר שואלים: השחיטה של עכו טובה בשביל עכו, ובשביל חיפה אין היא כשרה? אני אומר לך, שבחיפה היא גרועה יותר. למה לא לעשות שחיטה ארצית? השחיטה של ארגנטינה כשרה, השחיטה של "מרבק" אינה כשרה? זה נובע ממסורת של שחיטה חוץ לאגרות. אמרתי שאביא ענין זה לישיבת מועצת הרבנות הראשית, כדי רסיים דרך זו. יש הכשר על שחיטה, וענין האגרא יסתדרו ביניהם. יכולים לקבוע: על כל עוף מטילים אגרא כזאת. זה לא מחייב שישלחו שוחטים שלהם ומשגיח שלהם.

הרב קפאח: הפסול הזה של שחיטה ממקום אחר בא מהמקדש "שחטי חוץ". הרב הראשי ש. גורן: המושג בא מאירופה, כשרבנים לא היה להם ממה לחיות ("קורובקה"). השחיטה של "מרבק" אין כשרה כמותה,

השוחטים והרב ליטנשטיין.

הרב אפרתי: אני מבקש שנוסח ההחלטה יאמר: אחרי סקירתו של הרב אפרתי אין לנו מה להוסיף. ברור שהמועצה מתחייבת לתת לו כל עזרה שהוא צריך. זה מתבטא בכתב, ^{בכתב} אין לנו כל טענות עליו. את זה אני מבקש לכלול בהחלטה.

הרב אושפיזאי: כבר אמרנו בישיבה הקודמת הערכה נכונה על הפעולות של מחלקת הכשרות של הרב אפרתי. לדעתי, הדיון בכשרות עוד לא נגמר. יש עוד משהו להוסיף. אני חושב בישיבות הבאות להביא הצעות בקשר לבחי המטבחיים, בקשר לניקור, בקשר לביעור טריפות במקום. אני מתהלך בתחושה, שהרבנים הראשיים יכולים לבער את הטריפות מן הארץ ולא עושים מספיק. כשיגמרו את הדיון בכשרות - אז אפשר יהיה להוציא הערכה על פעולותיו של הרב אפרתי.

הרב אפרתי: אינני חושב שבעוד ישיבה אחת או שתיים נגמר את כל הענינים. הם רחבים מני ים. אמרתי, שאני אהיה מוכן לבוא ולהשמיע אינפורמציה. הלואי והרבנות המקומית היתה עושה מה שצריכים לעשות.

הרב הראשי ש. גורן: בזה אנו נגמור את הישיבה. בישיבה הבאה בעוד שבועיים נדון על המסקנות שצריכים להסיק מן האינפורמציה שקיבלנו מהרב אפרתי, ומה חסר בכל נושאי הכשרות שקשורים עם מחלקת הכשרות של הרב אפרתי. אנו נחליט מה תהיה התגובה.

הרב הראשי ע. יוסף: נחליט ברוח הדברים שכב' אמר, שאנו מעריכים ונתן עזרה.

הרב הראשי ש. גורן: קיבלנו אישור ממשרד האוצר, שכל חבר מועצה יקבל 50 לירות לכל ישיבה, מחוץ להוצאות הנסיעה שיש לו

באופן מעשי, הוא לא יקבל 50 לירות עבור כל ישיבה. אני מקווה שזה יהיה פטור ממס. בענין זה אני צריך לדבר עם הממונה על הכנסות הסדינה.

עד עכשיו היה מקובל בכל מקום א. 25 לירות. בקושי רב הצלחתי להעלות את זה עד ל-50 לירות לישיבה. אם זה יהיה פטור ממס, ויש נוסף על כך הוצאות ריאליות של נסיעה - זה פהרון יותר טוב מאשר 200 לירות, שאין שום אפשרות לפטור אותן ממס הכנסה.

הרב אביעד: ידוע שכל חבר מועצה מוציא כמה שהוא מוציא. אין לנו זמן בשביל לאסוף בתקאות.

הרב הראשי ש. גורן: ראשית כל, 50 לירות הוא מקבל. אחר כך אפשר לכתוב: הוצאתי לנסיעות סך כזה וכזה. זה מספיק, לא צריכים פירוט של פתקאות. די לכתוב: הוצאתי סך כזה וכזה. זה נוסף על 50 לירות.

הרב אפרתי: חשבתי שהמועצה תחליט היום מה שהצעת. הלא בשבילי זאת שאלה של "כן" או "לא".

הרב הראשי ש. גורן: מכיוון שהשעה מאוחרת והמועצה אינה יושבת בהרכבה המלא, נדחה את הסיוע לישיבה הבאה.

הרב שפירא: צריכה להיות הודעה גם של היום.

הרב הראשי ש. גורן ע. יוסף: שמענו את הדו"ח והובעה הערכה לרב אפרתי.

הרב אושפיזאי: בקשר לתכנון המחלקה להבא - על כך נדון בישיבות הבאות.

הרב הראשי ש. גורן: מועצת הרבנות הראשית שמעה את המשך הדיווח של

מנהל מחלקת הכשרות ברבנות הראשית, הרב אפרתי,

והביעה את הערכתה לכל מה שהושג עד כה. ביחס לאירגון העבודה בעתיד,

נדון ביחד בישיבות הבאות.

הישיבה ננעלה